

PRANTNER ZOLTÁN PhD

*prazo@freemail.hu*

tudományos segédmunkatárs (SZTE-BTK)

# *Függetlenség vagy unió? Szeparatista tendenciák Jemenben*



## *Independence or Union? Separatist Tendencies in Yemen*

*Abstract* Mainly three oppositional organization threat the stability of the Yemeni state: the al-Qaeda in the Arabian Peninsula, the Iranian orientation al-Houthi Movement and the Southern Movement. The latter has tried to enforce its demands with peaceful demonstrations in the beginning. However, the objectives as well as the applied methods and tools of the movement have radicalized during the last years due to the governmental violence. Nowadays, a considerable part of the supporters are devoted to the fully secession of the southern part and the re-establishment of the South Arabian State. The danger of the dissolution of the unified Yemeni state grows by the political vacuum that has emerged after the al-Houhi coup in September 2014, as well as after the actions against President al-Hadi in February 2015.

*Keywords* Southern Movement, President Saleh, al-Houthi rebellion, President al-Hadi, al-Qaeda in the Arabian Peninsula, National Dialogue Conference, union, secessionism

DOI 10.14232/belv.2015.3.6

<http://dx.doi.org/10.14232/belv.2015.3.6>

Cikkre való hivatkozás / How to cite this article:

Prantner, Zoltán (2015): Függetlenség vagy unió? Szeparatista tendenciák Jemenben. *Belvedere Meridionale* 27. évf. 3. sz. 56–65. pp

ISSN 1419-0222 (print) ISSN 2064-5929 (online, pdf)

(Creative Commons) Nevezd meg! – Így add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)

(Creative Commons) Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

## Előzmények

A mai Jemen 1990. május 22-én jött létre a Jemeni Arab Köztársaság és a Jemeni Népi Demokratikus Köztársaság békés uniójával. Az egyesülés tulajdonképpen a déli rész kiszolgáltatott helyzete miatt valósulhatott meg, amibe főleg az addigi kommunista támogatás elvesztése és az 1986-ban vívott rövid, de annál véresebb hatalmi harc miatt jutott. Nagyon hamar megmutkoztak emiatt a két rendszer eltérő jellegéből fakadó ellentétek, valamint az északi rész központosítási törekvései Dél rovására. Az új állam kulcspozícióinak kisajátítása, az 1990-es évek elején kibontakozott gazdasági krízis és a politikai életben bekövetkezett jobbratolódás végül polgárháborúba torkollott, ami 1994. július 7-én az északiak győzelmével zárult le.<sup>1</sup>

A nemzeti egység helyreállítása után a Száleh-rezsim nem tanult hibáiból és a korábbi problémaforrások továbbra is aktuálisak maradtak. A déliek legnagyobb csalódására a hatalom megosztásáról 1990-ben kötött egyezményben foglalt elvek ellenére Száleh pártja kizárólagosan uralta az országot. A választásokat rendszeresen elcsalták, rohamosan terjedt a korrupció, a nőket háttérbe szorították a közéletben, kizárták őket a tudományos életből és nem vállalhattak közhivatalt. Rendszeresen előfordult mindezek mellett a földek törvénytelen kisajátítása, az országrész természeti kincseiből és erőforrásaiból származó bevételt pedig északi befolyásos személyek magáncélra költötték. Az eluralkodott instabilitást és a társadalmi ellenállást csak növelte a kiugróan magas munkanélküliség, valamint a törzsi szerkezet és az iszlám fundamentalizmus újjáéledése.<sup>2</sup> A legnagyobb felháborodást a több százezer közalkalmazott és katonatiszt idő előtti nyugdíjazása és északiakkal való helyettesítése váltotta ki. A foglalkozásuktól megfosztott hivatalnokoknak az állam rendkívül csekély életjáradékot állapított meg, amit azután sokszor éveken át nem folyósított.<sup>3</sup>

## A Déli Mozgalom megalakulása

A károsultak végül 2007 májusától Naszír Ali an-Nuba tábornok vezetésével heti rendszerességgel szerveztek békés üléssztrájkokat, amelyeken eleinte csak egyenlő jogokat, valamint a gazdasági és politikai diszkrimináció megszüntetését követelték. A tömegdemonstrációkat rövidesen támogatásáról biztosította a déli országrész egykori politikai elitje is. A megmozdulások emiatt meglepően hamar általános jelenséggé váltak a déli régiókban. A bizalomvesztett Száleh elnök az északi résszel szemben itt nem tudta kijátszani egymás ellen a törzseket és politikai frakciókat, ezért megpróbált együttműködést kialakítani a mozgalom vezetésével. A mellőzött katonatiszteknek például felajánlotta, hogy ismét visszahelyezik őket az aktív szolgálatba, amennyiben lemondanak a politizálásról. A javaslatot az érintettek kategorikusan visszautasították, mint ahogy nem járt eredménnyel az elkobozott földek visszaadására tett indítvány sem.

A demonstrációk 2007. július 7-én a Déli Mozgalom vagy más néven al-Hirak al-Dzsanúbi megalakulásához vezettek, mely nyíltan deklarálta eltökélt szándékát az 1990. május előtti status quo békés eszközökkel való helyreállítására. Szanaa ekkor pártütőnek kiáltotta ki őket és a mozgalom visszafogottságával ellentétben rendkívül brutálisan reagált. Október 14-én Radfanban a brit megszállás elleni lázadás kezdetét ünneplő tömegbe lőttek, és megöltek négy

<sup>1</sup> PRANTNER 2008.

<sup>2</sup> NOVAK September 2010.

<sup>3</sup> DAHLGREN 2008.

fiatalt ugyanabban az utcában, ahol 44 évvel korábban hét jemenivel végeztek a gyarmati katonák.<sup>4</sup> Ezt követően az erőszakmentes nagygyűléseket és üléssztrájkokat a biztonsági erők számos alkalommal éleslőszer bevetésével oszlatták fel, ami több száz demonstráló életét követelte. A sebesültektől megtagadták az orvosi ellátást, az elégedetlenkedők megfélemlítésére pedig mindennaposá váltak a törvénytelen gyilkosságok, az önkényes letartóztatások és a fogolykínzások. Korlátozták emellett a gyülekezési és a szólásszabadságot, a rendeletet megszegő újságírókat pedig őrizetbe vették.<sup>5</sup>

A hatóságok határozott fellépése ellenére a szervezet népszerűsége rohamosan gyarapodott főleg Áden környékén és Dzsaafa vidékén. A függetlenségi követelés hatására még olyan meghatározó déli törzsek is csatlakoztak a szakadárokhöz, amelyek addig a Száleh-rendszer elkötelezett híveinek számítottak.<sup>6</sup> 2009-től a Déli Mozgalommal szövetségre lépett különböző fegyveres csoportok már szembeszálltak a kormányerőkkel és számos összecsapásra került sor Ádenben és a nagyobb déli városokban. Megfélemlítésükre Szanaa 2010 márciusában és májusában még a hadsereget is bevetette, miután Washington belügynek nyilvánította a déli kérdést. A kormányellenes-érzelmű településeket harcokcsikkal kerítették be, tüzérsgéi csapást mértek rájuk, a segítségnyújtókat célba juttatását pedig folyamatosan akadályozták. A tömeges letartóztatások és az éleslőszer rendszeres használata ellenére a jemeni belügyminisztérium bejelentése szerint 2009-től 2010 első feléig a biztonsági erők 254 katonája és tisztje halt meg a Déli Mozgalommal vívott összecsapásokban, 1 900-an pedig megsebesültek.<sup>7</sup> A statisztika még megdöbbentőbb, ha figyelembe vesszük, hogy csak 2010 első három hónapja alatt 245 tüntetésre, illetve sztrájkra került sor, ami mellett 87 merényletet hajtottak végre. Mindez 8 polgári lakosnak és a biztonsági erők tíz tagjának követelte az életét, 120-an pedig megsebesültek.<sup>8</sup>

## A szeparatisták és az „arab tavasz”

A szeparatista mozgalom 2011 elején csatlakozott a kormányellenes erőkhöz. Az ideiglenes szövetséget azonban hamar szertefoszlatták az érdekellentétek, amikor a déliek kénytelenek volt szembesülni azzal a ténnyel, hogy az Iszlám Párt vezette iszlamista többségű ellenzék sérelmeik orvoslása helyett sokkal inkább önös politikai céljaira koncentrált. Emiatt a hatalom északi monopolizálására és a déli erőforrások kisajátítására hivatkozva bojkottálták az 2012. februári választásokat annak ellenére, hogy a megbuktatott Száleh köztársasági elnök utódjának jelölt al-Hádi maga is délről származik. A bejelentés mellett konkrét lépéseket is tettek a választások megakadályozására. A Békés Mozgalom Tanácsa a Dél Felszabadítására társadalmi elégedetlenségre és a szavazásoktól való távolmaradásra szólította fel híveit. A többi szervezet azonban még ennél is tovább ment és nem rettent vissza az erőszakos akcióktól sem. Ahogy a választás napja közeledett, aktivistáik ellenőrzőpontokat állítottak fel az utakon Áden, Lahedzs és Daleh tartományokban, merényletet kíséreltek meg több városban a szavazóhelyiségek, rendőrőrsök és kormányzati hivatalok ellen, a potenciális szavazókat sok esetben életveszélyes fenyegetésekkel akarták otthonmaradásra bírni, al-Hádi beiktatásának napján pedig egy öngyilkos merénylő

<sup>4</sup> DAY March 2010. 9.

<sup>5</sup> In the Name of Unity 2009.

<sup>6</sup> A Polgári Jogok Jemeni Központjának bejelentése szerint 2010 elején a korábbi Dél-Jemeni Népköztársaság területén élő felnőtt lakosság mintegy 70%-a támogatta az elszakadás gondolatát. (NOVAK January 29, 2010)

<sup>7</sup> Yemen after Saleh: A future fraught with violence. May 27, 2011.

<sup>8</sup> 18 killed in south Yemen violence this year: report. April 17, 2010.

legkevesebb 26 emberrel végzett Mukallában az elnöki palota bejáratánál.<sup>9</sup>

A Déli Mozgalom támogatóinak túlnyomó többsége határozottan elzárkózott a 2013 márciusára meghirdetett nemzeti párbeszédbe való bekapcsolódástól is. Szanaa emiatt 2013. február elejétől a támogatók ellen alkalmazott repressziókkal akarta kikényszeríteni az együttműködést, ami azonban csak tovább rontott az amúgy is kényes helyzeten. A fordulópont 21-én, al-Hádi elnök beiktatásának első évfordulóján következett be, amikor a kormányerők újfent éleslőszerrel lőttek a tüntetők közé Ádenben és megöltek 4–9 civilt. Az erőszakhullám már másnap áterjedt Hadramaut, Abjan, Sabva és Daleh tartományokra, ahol a szervezet harcosai lezárták a főbb közlekedési útvonalakat, valamint támadásokat intéztek az **Isláh Párt épületei és északiak tulajdonában lévő üzletek** ellen. Február 24-én a Népi Mozgalom a Dél Felszabadítására elnevezésű csoport már nyílt fegyveres harcot hirdetett meg az elszakadás kivívására.<sup>10</sup>

A kormány az instabillá vált helyzetet egyszerre próbálta politikai és katonai eszközökkel kezelni. Hádi elnök február 24-én Ádenbe és Abjanba utazott, ahol megbeszéléseket folytatott a helyi vezetőkkel. Ugyanekkor páncélozott járműveket és a Központi Biztonsági Erők egységeit vezényelték a lázongó tartományokba az indulatok megfékezésére.<sup>11</sup> Azonban ekkor már sem a politikai gesztus, sem pedig az erődemonstráció nem érte el a kívánt hatást. A tüntetők márciusban ismét kövekkel és égő autógumikkal torlaszolták el az utakat. A rendőrség ezúttal is fegyvert alkalmazott a polgári engedetlenség letörésére és két embert lelőttek. Az 1994-es háború lezárásának 19. évfordulóján a demonstrálók már több városban nyíltan a déli rész „megszállásának” végét követelték, amit arab vagy nemzetközi felügyelet mellett lefolytatott tárgyalásokkal tartottak elképzelhetőnek.

## A Déli Mozgalom megosztottsága

Szanaa szerencséjére ekkor a szakadárok maguk is megosztottak volt. A mozgalmat alapvetően a kormányellenes érzület és az egyenlő elbánás követelése tartotta össze, a megvalósításáról azonban az egyes csoportok szerteágazó elképzelést vallottak.<sup>12</sup> Nem volt egységes vezetése, mely közös irányvonalat tudott volna kidolgozni. Ugyancsak hiányzott egy karizmatikus vezető, aki hatékonyan tudta volna koordinálni annak végrehajtását. **Az egyes csoportok emiatt egymással is rivalizáltak**, amit a különböző politikai célok mellett felerősített az általuk vallott eltérő ideológiai meggyőződés is. A hadramauti vidék lakossága például teljesen önálló, Ádentől és Szanaától is független államot szeretett volna létrehozni. Komoly viták zajlottak arról is, hogy az 1990 előtti független szocialista államot restaurálják, vagy föderális alapokon alakítsák át a jelenlegi államot, ami nagyobb autonómiát biztosítana az egyes régióknak. Természetesen voltak olyanok is, akik türelemre intettek és több időt akartak adni al-Hádi technokrata kormányának a problémák kezelésére.<sup>13</sup>

<sup>9</sup> Yemen bomb attack 'kills at least 26 people' in Mukalla. February 25, 2012.

<sup>10</sup> GORDON February 28, 2013.

<sup>11</sup> Ali Ba-Tuvab, a Déli Mozgalom Hadramauti Legfőbb Tanácsának vezető helyettese szerint 2013 tavaszán a jemeni fegyveres erők mintegy 70–80%-a állomásozott a négy déli katonai körzetben. (MOUZAHEM May 31, 2013)

<sup>12</sup> A mozgalmon belül hét csoport rendelkezett jelentős befolyással: a Déli Békés Küzdelem Mozgalma, a Tanács a Békés Forradalom Vezetésére, a Dél Függetlenségének Fő Nemzeti Fóruma, a Dél Felszabadításának Fő Nemzeti Tanácsa, a Déli Fiatalok Uniója, a Déli Békés Küzdelem Nemzeti Fóruma, valamint a Békés Mozgalom Tanácsa a Dél Felszabadítására.

<sup>13</sup> REARDON December 03, 2014.

Legvégül meg kell állapítani, hogy a Szanaa-ellenes erők rendkívül színes ideológiai háttérrel rendelkeztek. A Déli Mozgalom híveinek többsége az egykori állampárt, a Jemeni Szocialista Párt eszméjével rokonszenvezett. Jelentős volt mellettük ugyanakkor az iszlamisták, a monarchista érzelműek és a konzervatív törzsek tagjainak aránya.

## A konfliktus eszkalálódása

A déliek legnagyobb csalódására a Nemzeti Párbeszéd Konferencia semmilyen elfogadható alternatívát nem kínált fel számukra, mivel a résztvevőknek nem sikerült konszenzusra jutnia a déli kérdésben.<sup>14</sup> A mintegy 10 hónapos tanácskozás-sorozat alatt tartott 32 találkozáson sem tudott ugyanis a Déli Kérdés Munkacsoportja egy olyan új, mindenki számára elfogadható politikai rendszer elképzelését kidolgozni, amiben a déli rész megfelelő képvisellel rendelkezett volna. A helyzet még a megbeszélések ideje alatt különösen Hadramaut és Daleh tartományban mérgesedett el 2013 decemberében. A hónap elején ugyanis a biztonsági erők hat másik személlyel együtt tűzharcban végeztek Szaad ibn Habris sejjkel, a hadramauti törzsszövetség vezetőjével egy, a Szajjún város nyugati bejáratánál felállított ellenőrzőpontnál, ami tovább erősítette a szeparatisták és a helyi törzsek közötti kormányellenes szövetséget és növelte az al-Hádi elnökre nehezedő nyomást.<sup>15</sup>

Ezt még ugyanennek a hónapnak a végén egy még ennél is sokkal kínosabb incidens követte, ami végletekig felkorbácsolta a közhangulatot. 23-án ugyanis életét vesztette egy fiatal ember abban az összecsapásban, ami azt követően robbant ki, hogy társaival együtt megpróbálta kitűzni az egykori dél-jemeni állam zászlaját egy kormányépületre. A négy nappal később megtartott temetésen azután még nagyobb tragédia következett be, amikor egy páncélos tüzet nyitott a gyászolókra és megölt 19 embert (köztük három gyereket és egy orvostanhallgatót).<sup>16</sup> Másnap több száz felháborodott helyi lakos vonult az utcára. A 33. páncélos dandár katonái ismét fegyvert alkalmaztak a tiltakozók oszlatására, ami legkevesebb két ember életét követelte.<sup>17</sup>

Az ártatlan áldozatok megtorlására a Déli Mozgalom egyik kisebb frakciójának, a Déli Nemzeti Ellenállásnak a milicistái számos támadást intéztek a kormányerők támaszpontjai és katonai járőrei ellen. A szervezet közzétett nyilatkozatában a fegyveres harc folytatása mellett kötelezte el magát mindaddig, amíg fel nem szabadítják a déli országrészt és vissza nem állítják a Dél-Arábiai Államot.<sup>18</sup> Ugyanekkor a Déli Mozgalom továbbra is erőszakmentes politikát szorgalmazó vezetői elutasították a Nemzeti Párbeszéd Konferencia azon elképzelését is, amelynek értelmében az országot hat régióból álló szövetségi állammá kívánták átalakítani, amelyek közül kettő – Áden és Hadramaut – délen terül el.<sup>19</sup> Még a kompromisszumra készebb politikusok is minimum a két említett térség egyesítését tartották szükségesnek, hogy az ott

<sup>14</sup> A Nemzeti Párbeszéd Konferencia 2013. szeptember 18-ára tervezett lezárását emiatt folyamatosan kitölték egészen 2014. január 24-ig.

<sup>15</sup> AL-MOSHKI December 3, 2013.

<sup>16</sup> LANGLOIS December 27, 2013.

<sup>17</sup> A 33. páncélos dandár már korábban is közismert volt országszerte az ellenzékkel szemben tanúsított brutális fellépéséről. Leírhedtebb tettét 2011-ben követte el Taizzban, amikor felégette az ellenzéki tüntetők sátorborát.

<sup>18</sup> AL-KIBSI January 19, 2014.

<sup>19</sup> Tették mindezt annak ellenére, hogy a javaslat szerint megkülönböztetett státuszt kapott volna önálló törvényhozási és végrehajtási hatalommal.

található természeti erőforrások birtokában hatékonyabban tudják kiegyenlíteni hátrányukat az északi résszel szemben.<sup>20</sup>

## A huszi lázadás következményei

2014. július 13-án az al-Hádi-kabinet közzétett döntése az üzemanyagárak radikális emeléséről (a benzin ára 62,5%-kal, a dízelé pedig 51%-kal emelkedett!) általános **elégedetlenséget** váltott ki országszerte. A kirobbant újabb zavargásokat kihasználva több ezer síita huszi tüntető lepte el a fővárost, ahol mindennaposá váltak az útlezárások és a kormányellenes demonstrációk.<sup>21</sup> Szeptember 21-én végül megszállták a főváros stratégiai pontjait, amire válaszként Mohamed Baszindava miniszterelnök benyújtotta lemondását. Távozásával olyan belpolitikai anarchia alakult ki, ami végül al-Hádi köztársasági elnök és a kormány lemondásához vezetett 2015. január 22-én.

Délen maximálisan kiaknázták az északon kialakult zűrzavaros állapotokat, hogy érvényt szerezzenek a függetlenedési törekvéseknek. Alig két nappal Szanaa huszik általi elfoglalását követően nyugalmazott déli katonatisztek egy katonai tanács létrejöttét jelentették be. A vezetők felszólították a lakosságot, hogy vonuljanak a nagyobb városok utcáira, ahol az addig szerteágazó társadalmi elégedetlenségi mozgalmat egyesítve szervezett kampányt kívántak folytatni a városok feletti uralom megszerzéséért.<sup>22</sup> Ezt október 14-én, a brit megszállás elleni lázadás kirobbanásának 51. évfordulóján tartott tömeggyűlésen elhangzott bejelentés követte, amelyben a Déli Mozgalom november 30-áig adott időt a kormánynak a biztonsági erők és a katonaság kivonására a déli régiókból.<sup>23</sup>

2015. január 20-án huszi fegyveresek körülvették a köztársasági elnöki palotát, majd rövid összecsapást vívtak az őrséggel, hogy így kényszerítsék ki az elnöktől az alkotmány rájuk nézve kedvezőbb módosítását. Tettüket délen azonnal elítélték és a köztársasági elnök személye, valamint a politikai folyamatok elleni agresszív puccsnak értékelték. Ádenben emellett konkrét lépésekre is sor került, amikor a Legfőbb Biztonsági Bizottság lezáratta a város légi- és tengeri kikötőjét, valamint a jelentősebb közlekedési útvonalakat.<sup>24</sup> Egyes hírek arról is beszámoltak, hogy Áden a továbbiakban megtagadott minden együttműködést a fővárossal és nem volt hajlandó alávetni magát a huszik irányította központi kormány hatalmának. Ezt igazolta többek között a Legfőbb Biztonsági Bizottság által bevezetett rendkívüli állapot, valamint az a direktíva, amelynek értelmében a térség összes katonai bázisa, biztonsági szervezete és milíciája a továbbiakban kizárólag az ádeni központi parancsnokság utasításainak engedelmeskedhetett.<sup>25</sup>

Január 23-án több jemeni nagyvároshoz hasonlóan Ádenben is ezek tüntettek a huszi puccs ellen. A demonstrálók az ádeni nemzetközi repülőtérre és számos kormányépületre kitétték az egykori dél-jemeni állam zászlaját. Ugyanekkor Savba tartomány központjában, Atekbén a helyi milíciák fegyveresei különösebb ellenállás nélkül elfoglaltak hat rendőrségi ellenőrzési pontot, amelyekre ugyancsak kitétték a dél-jemeni lobogót. Készültséget rendeltek el emellett a Népi

<sup>20</sup> Yemen to become federation of six regions. February 10, 2014.

<sup>21</sup> A síita huszi lázadók 2004 óta kisebb-nagyobb megszakításokkal ugyan, de gyakorlatilag folyamatos fegyveres harcot vívnak a kormányerőkkel hitük és jogaik védelméért.

<sup>22</sup> AL-BATATI September 30, 2014.

<sup>23</sup> AL-KARIMI October 16, 2014.

<sup>24</sup> BAYOUMY – GHOBARI January 21, 2015.

<sup>25</sup> Yemen's US-Backed President Quits; Country Could Split Apart. January 22, 2015.

Bizottság több ezer, Áden mellett állomásozó fegyveresének, hogy azonnal és hatékonyan szembe tudjanak szállni bármilyen lehetséges támadással.<sup>26</sup> Napokkal később a szeparatista mozgalom több vezetője bejelentette, hogy kiválnak a jemeni államból. A nyilatkozatokat ugyanakkor alapvetően inkább egyesek szándéknyilatkozatának értékelhetjük, mivel a teljes, nyolc tartományt magában foglaló déli rész teljes elszakadását senki sem említette a nyilvánosság előtt.<sup>27</sup>

A belpolitikai káosz enyhítésére Abdul-Malik al-Huszi, a huszik egyik vezetője január 27-én érdekegyeztető megbeszélésre hívta a különböző politikai párokat és törzsi vezetőket. A Déli Mozgalom ezúttal is visszautasította a részvételt annak ellenére, hogy a hat főre tervezett „Átmeneti Elnöki Tanácsban” az északkal egyenlő képviselőt ajánlottak fel nekik. Elhatárolódtak Dzsamal Benomarnak, az ENSZ jemeni követének törekvésétől is, aki megbeszéléseket kezdeményezett egy lehetséges hatalommegosztási egyezmény létrehozására.<sup>28</sup>

## A jelenlegi helyzet

Az elszakadási törekvések sikerét hamarosan megkérdőjelezte, hogy a február 6-án feloszlott parlament számos tagja 15-én Ádenben gyűlt össze, amelyet a „megszállt” Szanaa helyett Jemen új fővárosává nyilvánítottak.<sup>29</sup> Ugyanezen a napon a déli Áden, Laheds és Mahra tartományok al-Hádihoz lojális kormányzói és politikai erői közös adminisztratív, biztonsági és politikai vezetőséget hoztak létre. A találkozó végén nyilvánosságra hozott közleményükben követelték a köztársasági elnök visszahelyezését, valamint Jemen államszövetséggé történő átalakítását a nemzeti párbeszéd során elfogadott irányelveknek megfelelően.<sup>30</sup> Másnap az al-Hádi elnök testvére, Nasszer által vezetett Ádeni Népi Bizottság milicistái összecsaptak a huszikkal szövetséges Különleges Biztonsági Erőkkel Ádenben és mintegy öt órás tűzharc után elfoglalták az egyik legnagyobb erőművet, több kormányzati épületet, a szabadkereskedelmi zóna hivatalait és – meg nem erősített hírek szerint – a televízióállomást.<sup>31</sup>

Február 21-én Ádenbe érkezett a házi őrizetéből időközben kiszabadult al-Hádi elnök, aki visszavonta a parlament által amúgy sem jóváhagyott lemondását, valamint érvénytelennek és alkotmányellenesnek nyilvánította a huszik összes, 2014. szeptember 21-e után hozott intézkedését. Beszédében a Nemzeti Párbeszéd Konferencia folytatására szólított fel, amelyet a huszi milíciák befolyási övezetén kívül eső Ádenben vagy Taizzban tartott elképzelhetőnek.<sup>32</sup> A következő napon számos déli kormányzóval, valamint a hadsereg és a biztonsági szolgálat vezetőivel folytatott megbeszéléseket. A tárgyalások után Áden kormányzója bejelentette, hogy a helyzet normalizálódásáig al-Hádi a városból fogja irányítani az államot és ott fogadja audienciára a külföldi delegációkat.<sup>33</sup>

A nyilatkozatokat mély megdöbbenéssel vették tudomásul a szeparatista mozgalom hívei. Ők ugyanis azt remélték, hogy szülőföldjén maga al-Hádi is felkarolja a függetlenség gondolatát és a mozgalom élére áll. A családott lakosok százával vonultak az utcára, ahol az egység elleni

<sup>26</sup> Separatists seize police checkpoints in Aden. January 24, 2015.

<sup>27</sup> BAYOUMY January 25, 2015.

<sup>28</sup> Yemen's Houthis hold boycotted talks with single party. January 31, 2015.

<sup>29</sup> Anti-Houthi Yemenis call on GCC to intervene. February 15, 2015.

<sup>30</sup> Yemen's Houthi militiamen defy 'threats'. February 15, 2015.

<sup>31</sup> MUKHASHAF February 16, 2015.

<sup>32</sup> Yemen's ousted president Hadi calls for Houthis to quit capita. February 22, 2015.

<sup>33</sup> Yemen leader meets governors after fleeing capital. February 22, 2015.

jelszavakat skandáltak. Vezetőik figyelmeztetései ellenére azonban kétséges, hogy belátható időn belül teljesüljön a vágyuk. Hivatalos körök nyilatkozata szerint a mozgalom még mindig túl gyenge és törekeny a függetlenség elnyeréséhez. Ezzel szemben az ádeni kormányzó arról nyilatkozott, hogy a déli országrész lakosságának túlnyomó része az unió híve, akik támogatják Jemen szövetségi állammá való átalakítását.<sup>34</sup>



## Konklúzió

Még ha erős kritikával is fogadjuk a kormányzó szavait, akkor is vannak elgondolkodtató érvek, amelyek inkább a függetlenségi mozgalom ellen, mint mellette szólnak. Az első és talán a legfontosabb gazdasági jellegű. Noha Jemen 22 millió fős lakosságának mindössze 20%-a él a lázongó déli régiókban, mégis itt koncentrálódik az állami jövedelemforrások túlnyomó része. A teljesség igénye nélkül: a hadramauti régióból származik például a kőolaj-kitermelés 80%-a és itt található a jelentősebb finomítók, kikötők és halászerületek. Elvesztésüket nem engedheti meg magának Szanaa, mivel az végleg romba döntené az ország amúgy is kritikus gazdasági életét és tovább mélyítené a kialakult humanitárius válságot.

Ténykérdés ugyanakkor az is, hogy a kialakult hatalmi vákuumban sem módja, sem pedig lehetősége nincs a szeparatista törekvések elfojtására. Az ország új huszi vezetése nem élvez egyöntetű támogatást sem külföldön, sem belföldön, sőt. A nagyobb városokban számos tüntetésre került sor februárban, az állam irányítására felállított Forradalmi Bizottságot pedig nem ismeri el legitim testületnek sem az ENSZ, sem pedig az USA és az Öböl menti Együttműködés Tanácsa.

Mindez azzal fenyeget, hogy a jemeni állam Szomáliához hasonlóan egymással rivalizáló, fegyveres csoportok által uralt és irányított régiókra fog széthullani. Ennek egyik szinte azonnali következménye az országban amúgy is erős pozíciókkal rendelkező al-Kaida további erősödése lenne.<sup>35</sup> Amennyiben pedig ez megtörténik, az nemcsak hiábavalóvá tenné az elmúlt hónapok során elért jelentős eredményeket a terrorszervezet ellen vívott harcban, hanem ugrásszerűen növelné a nyugati világ, valamint a szomszédos Szaúd-Arábia ellen irányuló veszélyt. Kérdéses emiatt, hogy mikor és milyen eszközökkel fog beavatkozni a külföld, hogy elkerülje ennek bekövetkeztét. Ha pedig erre sor kerül, akkor a fent említett gazdasági szükségyszerűségek miatt vélhetően nemcsak, hogy nem fogja támogatni a déli szeparatista törekvéseket, hanem konkrét lépéseket is fog tenni az elszakadás megakadályozására. Valószínűsíthető emiatt, hogy a déli lakosság, legalábbis rövidtávon, maximum a jemeni szövetségi állam létrejöttét és nagyobb autonómia megszerzését remélheti, saját, szuverén hazát azonban nem. \*

<sup>34</sup> McDONNELL – BULOS February 22, 2015.

<sup>35</sup> Ezt igazolná, hogy az Anszar as-Saría, az al-Kaida az Arab-félszigeten fedőszervezete a zűrzavart kihasználva 2015 februárjában elfoglalta a hadsereg egyik katonai bázisát a déli Savba tartományban. (MADABISH February 13, 2015)

## FELHASZNÁLT IRODALOM

- AL-BATATI, SAEED (September 30, 2014): Divided south Yemen separatists vow to achieve independence. *Middle East Eye*. <http://www.middleeasteye.net/news/divided-south-yemen-separatists-vow-achieve-independence-830553601> Hozzáférés: 2015. február 10.
- BAYOUMY, YARA – GHOBARI, MOHAMMED (January 21, 2015): Yemen's President Under Guard Of Houthi Rebels. *The World Post* [http://www.huffingtonpost.com/2015/01/21/yemen-president-houthi-guard\\_n\\_6514692.html](http://www.huffingtonpost.com/2015/01/21/yemen-president-houthi-guard_n_6514692.html) Hozzáférés: 2015. február 10.
- BAYOUMY, YARA (January 25, 2015): Yemen risks disintegration as south rejects Shi'ite group's takeover. *Reuters*. <http://www.reuters.com/article/2015/01/25/us-yemen-security-fragmentation-analysis-idUSKBNOKY0BR20150125> Hozzáférés: 2015. február 11.
- DAHLGREN, SUSANNE (2008): The Southern Movement in Yemen. *ISIM Review* Issue 1, Vol. 22, Leiden, 50–51.
- DAY, STEPHEN (March 2010): *The Political Challenge of Yemen's Southern Movement*. Carnegie Papers, No. 108, Washington DC.
- GORDON, SACHA (February 28, 2013): Desknote: The Southern Movement Uprising. *AEI Critical Threats* <http://www.criticalthreats.org/yemen/gordon-southern-movement-uprising-february-28-2013> Hozzáférés: 2015. február 07.
- AL-KARIMI, KHALID (October 16, 2014): Southern Movement calls on government employees to leave. *Yemen Times* <http://www.yementimes.com/en/1825/news/4445/Southern-Movement-calls-on-government-employees-to-leave.htm> Hozzáférés: 2015. február 10.
- AL-KIBSI, MOHAMED (JANUARY 19, 2014): Lead by al-Beidh Southern National Resistance declares war against army forces. *Yemen Daily News* <http://mohammedalkibsi.blogspot.hu/2014/01/lead-by-al-beidh-southern-national.html> Hozzáférés: 2015. február 10.
- LANGLOIS, JILL (December 27, 2013): Artillery shells hit funeral tent in Yemen, killing 19. *Global Post* <http://www.globalpost.com/dispatch/news/regions/middle-east/131227/artillery-shells-hit-funeral-tent-yemen-killing-13> Hozzáférés: 2015. február 10.
- MADABISH. ARAFT (February 13, 2015): Yemen's separatists blame army for Al-Qaeda gains in south. *Asharq Al-Awsat* <http://www.aawsat.net/2015/02/article55341444/yemens-separatists-blame-army-al-qaeda-gains-south> Hozzáférés: 2015. február 24.
- MCDONNELL, PATRICK J. – BULOS, NABIH (February 22, 2015): Yemen port city of Aden seethes with separatist fervor. *The Los Angeles Times* <http://www.latimes.com/world/middleeast/la-fig-yemen-aden-20150223-story.html#page=1> Hozzáférés: 2015. február 24.
- AL-MOSHKI, ALI IBRAHIM (December 3, 2013): Local sheikh and six others killed at security checkpoint in Sayoun. *Yemen Times* <http://www.yementimes.com/en/1734/news/3186/Local-sheikh-and-six-others-killed-at-security-checkpoint-in-Sayoun.htm> Hozzáférés: 2015. február 10.
- MOUZAHEM, HAYTHAM (May 31, 2013): South Yemen Activists Push for Independence. *Al-Monitor* <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/05/south-yemen-movement-al-qaeda-threat-exaggeration.html#> Hozzáférés: 2015. február 07.
- MUKHASHAF, MOHAMMED (February 16, 2015): Forces loyal to president seize parts of Yemen's economic hub. *Reuters* <http://www.reuters.com/article/2015/02/16/us-yemen-security-idUSKBNOLK0R320150216> Hozzáférés: 2015. február 24.
- NOVAK, JANE (January 29, 2010): Southern Yemen: 70% favor secession poll shows. *Examiner.com* <http://www.examiner.com/yemen-headlines-in-national/southern-yemen-70-favor-secession-poll-shows> Hozzáférés: 2015. február 05.
- NOVAK, JANE (September 2010): Comparative Counterinsurgency in Yemen. *Middle East Review of International Affairs*. Vol. XIV. No. 3. <http://www.gloria-center.org/2010/09/novak-2010-09-02/> Hozzáférés: 2015. február 05.
- PRANTNER ZOLTÁN (2008): A két Jemen egyesítésének problémája, 1967–1994. In *V. Magyar Politikai Földrajzi Konferencia – A nagy terek politikai földrajza*. PTE TTK Földrajzi Intézet Kelet-Mediterrán és Balkán Tanulmányok Központja, Pécs, 109–119.

- REARDON, MARTIN (December 03, 2014): South Yemen and the question of secession. *Al-Jazeera*. <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2014/12/south-yemen-question-secession-201412351732176656.html> Hozzáférés: 2015. február 10.
- ZIMMERMAN, KATHRINE (February 12, 2014): Yemen's Pivotal Moment. *AEI Critical Threats*. <http://www.criticalthreats.org/yemen/zimmerman-yemens-pivotal-moment-february-12-2014> Hozzáférés: 2015. február 10.
- 18 killed in south Yemen violence this year: report. *Relief Web* April 17, 2010. <http://reliefweb.int/report/yemen/18-killed-south-yemen-violence-year-report> Hozzáférés: 2015. február 05.
- Anti-Houthi Yemenis call on GCC to intervene. *Al-Jazeera* February 15, 2015. <http://www.aljazeera.com/news/2015/02/yemen-meeting-called-security-scare-150215075459345.html> Hozzáférés: 2015. február 24.
- In the Name of Unity. *Human Rights Watch*. 2009. December 15. 25–70. <http://www.hrw.org/sites/default/files/reports/southyemen1209webwcover.pdf> Hozzáférés: 2015. február 5.
- Separatists seize police checkpoints in Aden. *GulfNews.com*. January 24, 2015. <http://gulfnews.com/news/gulf/yemen/separatists-seize-police-checkpoints-in-aden-1.1445936> Hozzáférés: 2015. február 10.
- The Hiraq Movement. *Islamopedia Online*. <http://www.islamopediaonline.org/country-profile/yemen/political-landscape/hirak-movement> Hozzáférés: 2015. február 10.
- Yemen after Saleh: A future fraught with violence. *The Muslim News* May 27, 2011. <http://archive.muslimnews.co.uk/paper/index.php?article=5273> Hozzáférés: 2015. február 05.
- Yemen bomb attack ,kills at least 26 people' in Mukalla. *BBC News*. February 25, 2012. <http://www.bbc.co.uk/news/world-17164558> Hozzáférés: 2015. február 05
- Yemen leader meets governors after fleeing capital. *Mail Online* February 22, 2015. <http://www.dailymail.co.uk/wires/afp/article-2963901/Yemen-leader-meets-governors-fleeing-capital.html> Hozzáférés: 2015. február 24.
- Yemen to become federation of six regions. *BBC News* February 10, 2014. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26125721> Hozzáférés: 2015. február 10.
- Yemen's Houthis hold boycotted talks with single party. *Al-Jazeera* January 31, 2015. <http://www.aljazeera.com/news/middleeast/2015/01/yemen-houthis-hold-boycotted-talks-single-party-150130225551929.html> Hozzáférés: 2015. február 11.
- Yemen's Houthi militiamen defy ,threats'. *Times of Oman* February 15, 2015. <http://www.timesofoman.com/News/47326/Article-Yemens-Houthi-militiamen-defy-threats> Hozzáférés: 2015. február 24.
- Yemen's ousted president Hadi calls for Houthis to quit capital. *The Star Online*. February 22, 2015. <http://www.thestar.com.my/News/World/2015/02/22/Yemens-ousted-president-Hadi-calls-for-Houthis-to-quit-capital/> Hozzáférés: 2015. február 24.
- Yemen's US-Backed President Quits; Country Could Split Apart. *The New York Times* January 22, 2015. [http://www.nytimes.com/aponline/2015/01/22/world/middleeast/ap-ml-yemen.html?\\_r=0](http://www.nytimes.com/aponline/2015/01/22/world/middleeast/ap-ml-yemen.html?_r=0) Hozzáférés: 2015. február 10.